

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Fakulta sociálních studií MU

Habilitační obor Politologie

Uchazeč PhDr. Roman Chytilík, Ph.D.

Pracoviště Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

Habilitační práce Stranická soutěž v politickém prostoru: rámec pro analýzu

Oponent doc. PhDr. Michal Kubát, PhD.

Pracoviště Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Roman Chytilík patří k předním českým odborníkům na problematiku stranických systémů a voleb (včetně volebního chování a volebních kampaní) a jím zvolené téma habilitační práce přesně odpovídá tomuto zaměření. Je to analýza politického stranictví nikoli v „klasickém“ duvergerovském institucionálním pojetí, ale v pojetí jiném, řekněme „sociologizujícím“. V tomto smyslu je jeho habilitační práce v českém prostředí do jisté míry novátorskou, protože dosavadní souhrnné (nikoli dílčí) teoretické (nikoli empirické) české analýzy politického stranictví se nesly v duchu spíše duvergerovského a sartoriánského (z našich soudobých klasiků je to hlavně přístup Miroslava Nováka). Autor tedy předkládá systematický teoretický spis, který čtenáři ukazuje poněkud jiný pohled na teorii politického stranictví, než na jaký jsme u nás převážně zvyklí. Na okraj lze uvést, že v Česku zakořeněná Sartoriho tradice studia stran a stranických systémů se opírá jenom o část Sartoriho díla. Roman Chytilík se však podíval na onu „druhou“ jeho část, kterou řada českých politologů čte zběžně nebo vůbec. Pokud tedy autor velmi správně čteně odkazuje na slavnou Sartoriho knihu *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*, pak se jeho odkazy týkají jiných stránek, než jak tomu je u většiny českých autorů zabývajících se politickým stranictvím (zejména jde o kapitolu v českém překladu Sartoriho knihy nazvané *Prostorová soutěž*).

Roman Chytilík se ve své práci soustředí na dvě hlavní navzájem souvztažné problematiky, které posléze přesahuje do řady dalších otázek. Těmi problematikami jsou politický prostor a politická témata. Není nutné dopodrobna popisovat rozsáhlý obsah autorovy habilitační práce. Jedná se o úctyhodnou přehledku příslušných přístupů, koncepcí, definic apod. Autor začíná „na začátku“, tj. u otců zakladatelů (Downs, Stokes, Riker) a pokračuje až do současnosti. Pokud jde o úplnost výkladu, pak je Chytilíkova práce v podstatě nepřekonatelnou. Vzhledem k autorově náklonnosti ke kvantitativním přístupům, což je u těchto témat do jisté míry přirozené, nepřekvapí, že jeho práce obsahuje řadu metodologických úvah typu „jak měřit“. Z těchto hledisek práci nelze mnoho vytknout. Těžko bychom u nás hledali jiné, natolik věcně obsáhlé a analyticky důkladné pojednání o daných tématech. Otázka zní jinak. Mohl autor o dané problematice pojednat jinak, řekněme „lépe“?

Plně respektuji skutečnost, že se autor rozhodl napsat práci, která je prací v podstatě čistě teoretickou. To není na závadu. Autor však možná mohl poněkud více rozvést vlastní teoretické úvahy, nespokojit se jen s přehledkou existujících koncepcí. Nechej snad říci, že měl autor představit nový teoretický systém, ale vlastní, v práci sice existující, ale zároveň velmi skromně podané postoje mohl více rozvést. Dále, autor na několika místech své práce uvádí převzaté příklady (často ze severoamerické a britské praxe; např. str. 78, 84-85). Těchto příkladů však není mnoho a mám za to, že častější prokládání uváděných koncepcí

s praktickými příklady by učinilo práci srozumitelnější. Kromě toho je vždy zdravé teoretické koncepcí testovat v praxi, třeba se ukáže, že nejsou správné. Jeden příklad za všechny: mám silné pochybnosti o tom, zda schéma „odměňující taktiky prostorové soutěže pro postkomunistické země“ na straně 66 je pro postkomunistické země (které to všechno mají být a lze je chápat jako jeden celek?) skutečně platné. Lze namítnout, že za účelem aplikace analyzovaných teoretických koncepcí slouží přiložené a již publikované články. Tento neobvyklý postup ale není příliš vhodný. Dané články jsou totiž izolovanými studiemi, které nezapadají do celku práce.

Již jsem zmínil, že práce obsahuje kromě teoretických rozborů také metodologické pasáže. V této souvislosti není bez zajímavosti, že se prací jako pomyslná červená nit' linou autorovy opakované povzdechy nad (ne)kvalitou zpracovávaných dat, které však jsou základem kvantitativních analýz. To je „odvěký“ problém, na který upozorňuje řada klasiků politické vědy (např. Lijphart, Sartori). Nechceme-li, aby výsledkem politologických kvantitativních studií byly nesprávné závěry, neplatné modely (nemohu souhlasit s tvrzením, že „i nesprávné modely mohou být vědecky užitečné“ /str. 51/), nebo, řečeno slovy předního českého historika Jaroslava Čechury, „přesné součty nepřesných čísel“, měli bychom se pokoušet nikoli zdokonalovat metodologické techniky měření, ale spíše zlepšovat data, se kterými pracujeme. A už vůbec je nutné odmítnout situaci, kdy je „teorie (..) řízena metodou“ (str. 44). Metoda podle mého názoru nikdy nemůže být nadřazena teorii, resp. správné metody samy o sobě nemohou zaručit pravdivost vědeckého poznání, pokud se opírají o špatnou teorii. Zpět k datům. Jakkoli se nejedná o hlavní téma autorovy práce, přece jenom se v ní metodologickým otázkám nevyhýbá, ovšem touto věcí se nezabývá, pouze na mnoha místech konstatuje, že použitá data nebyla adekvátní (např. str. 62). Je na zvážení, zda tyto Chytilkovy komentáře stran špatných dat nesrážejí jím zkoumané koncepcí, ke kterým se přece hlásí a proto by se možná mohl pokusit více je hájit.

Výše uvedené připomínky jsou diskusní povahy a netvrdím, že autor za každou cenu stojí na stanoviscích, která bych z výše uvedených důvodů nepokládal za správná. Co je však podle mého názoru neoddiskutovatelné, je nikoli nejlepší formální a jazyková úprava práce. Text je úplně zbytečně přeplněn cizími slovy, komplikovanými souvětími apod., což značně ztěžuje a prodlužuje četbu. Autor z nějakého důvodu používá „americké“ uvozovky (obě nahoře) namísto českých (první dole, druhá nahoře) atd. Je jasné, že obsah je nadřazen nad formu a nemá valného smyslu zabývat se podružnostmi. Jak ale svého času správně upozornil patrně nejvýznamnější český právník druhé poloviny 20. století Viktor Knapp, jedním z klíčových vlastností vědeckého díla je jeho sdělnost, a to ve formě literárního projevu. Vědecká práce zkrátka musí být prací srozumitelnou. V tomto ohledu je co zlepšovat.

Závěrem bych však rád zdůraznil, že Chytilkův text jako celek rozhodně splňuje požadavky kladné na vědecké práce a svědčí o autorově způsobilosti k dosažení vědecko-pedagogického titulu docent. Ostatně, svědčí o tom nejenom tato konkrétní práce, ale celé autorovo dosavadní odborné dílo, které je známé a všeobecně velmi dobře přijímané.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

Nemám zvláštních otázek. Stačí, vyjádří-li se autor práce ke komentářům uvedeným v posudku.

Závěr

Habilitační práce Romana Chytilka „Stranická soutěž v politickém prostoru: rámec pro analýzu“ splňuje – ~~nesplňuje~~ požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

V Tachlovicích, dne 3. června 2015

Michal Kubát
(jméno a příjmení, podpis)